

ТИЖНЕВИК-REVUE HEBDOMADAIRE-TRIDENT UKRAINIENNE

Число 19 (619) Рік вид. XIV. 8 травня 1938 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 8 травня 1938 року.

По виході на чужину, перед українською еміграцією стало питання збереження для наступних поколінь матеріальних пам'яток визвольної боротьби нашого народу за свою державність і незалежність, як рівно-ж зібрання й систематизації цих пам'яток в одному місці для цілей наукових та ознайомлення з ними чужини.

Таким чином повстала думка засновання в Празі «Музею Визвольної Боротьби України».

Засновано було для цього спеціальне товариство, на всьому українському світі,—крім Великої України,окупованої московськими большевиками, — як на еміграції, так на українських землях та в Америці й Канаді приступлено було до збору пожертв.

Для збору цих пожертв пройшли довгі літа праці, і от маємо останню звістку з Праги про те, що там уже куплено для Музею власний будинок на два десятки кімнат.

Знаємо інші проекти ініціаторів тієї справи: в Празі мав стати в добрій частині міста новий будинок,спеціально для Музею збудований.Необхідних засобів,для того,одначе,—які здавались невеликими,як на велике число частини нашого народу,між якою збирання грошей можливо було проводити,—зібрано не було. Музей Визвольної Боротьби України будемо мати в порівнюючи невеликому і може не зовсім відповідному будинку.

Купівля для Музею власного дому є великим українським досягненням, з якого всі ми можемо широко радіти. Безперечно,

це був би дуже значний успіх для української політичної еміграції, як би вона сама на цей будинок збирала засоби. Але можна сказати, що без великого напруження для жертводавців із Нового Світу могло б прийти ще кілька сот тисяч доларів, які дозволили б мати для Музею належне приміщення. Цього факту, однак, ми констатувати не можемо. А між тим дуже необхідною являлась би саме тепер така велика порівнюючи цифра пожертв, як широка українська національна маніфестація.

Але все-ж справу доведено до наміченого кінця: Україна з осені буде мати відкритим на чужині Музей своєї визвольної боротьби, що яким полум'ям буде горіти для своїх, а для чужих буде являтися джерелом інформацій про визвольну боротьбу нашого народу.

ПОРОЗУМІННЯ МІЖ ВЕЛИКОДЕРЖАВАМИ І УКРАЇНСЬКА СПРАВА

Кожне порозуміння між великодержавами — загроза для Московщини, тому ми щиро його вітаємо. Ціле дотеперішнє міжнароднє значіння московського уряду в Європі полягало в протиповненстві між європейськими великодержавами, між берлінсько-римською віссю, з одного, та англо-французьким порозумінням, з другого боку. Прийняття ССРСР до Ліги Націй мало той добрий бік, що дало можливість Європі зазнайомитися ближче з Московщиною. По п'ятиох роках цього знайомства розвіяно остаточно легенду про московський «демократизм». За це Европа може бути вдячною покійному Барту та всім тим французьким москвофілам, що впровадили Московщину до Женеви. Тепер московський уряд загрожує, розуміється неофіційно, виступити з Ліги Націй, коли вона залишить своїм членам вільну руку в справі признання італійського суверенітету над Етіопією. Ця спроба політичного вимушення нікого очевидно не злякає. Ліга Націй являється надто значною трибуною московської пропаганди в Європі, щоб Кремль міг добровільно відмовитися від неї. Але цей розпачливий маневр московської дипломатії у всякім разі дуже харак-

Не забудьте, що місяць травень є місяцем збірок на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі

теристичний для сучасного політичного стовнища Московщини в Європі. Тим кращим мало б бути становище справи України та інших поневолених націй ССРСР на європейським терені.

Щоб зрозуміти значіння англо-італійського порозуміння та можливого франко-італійського зближення, треба мати на увазі політичні події, на тлі яких вони відбуваються. Кожна з цих подій є в більшій чи меншій мірі, посереднє чи безпосереднє політичною, а де-які навіть мілітарною поразкою Московщини. Найтяжчі удари по умовах Версайського миру було завдано тоді, коли московський уряд зробився палким його оборонцем, а в де-якій мірі навіть саме тому. Заключення франко-московського союзу спонукало Німеччину уневажнити Локарнську умову та перейти до політики вільної руки та доконаних фактів як в межах держави, так і в міждержавних відносинах. Московська дипломатія підтримувала енергійніше політику санкцій проти Італії і спричинилася тим самим до витворення берлінсько-римської вісі та до остаточної руїни Ліги Націй. Московська інтервенція в Іспанії викликала повстання під проводом Франка і злучила щільніше Італію з Німеччиною в обороні європейського заходу проти московського імперіялізму. Московська-ж інтервенція в Хінах спричинила хінсько-японський збройний конфлікт, що спонукує тепер і європейські держави до порозуміння, необхідного для того, щоб не втратити остаточно їх позиції на Далекому Сході. Московські надії втягнути Англію та Америку до далеко-східнього конфлікту властиво розвіялись. Дотеперішні поразки хінських противників Японії є поразками не лише московських політичних впливів і стратегічного проводу, а й московських технічних засобів війни. І можна сподіватися, що московська збройна інтервенція в Хінах кінчиться не меншою поразкою, ніж вона кінчається тепер в Іспанії.

Поразка-ж московської зброї в Іспанії тим тяжча для московського уряду, що вона не тільки не викликала сподіваного в Москві конфлікту між європейськими державами, а навіть прискорила порозуміння між ними. Занепад «народнього фронту» у Франції є очевидним наслідком його симпатій до Московщини. Не є ніяким випадком, що міністерство Блюма впало кілька днів потім, як воно, а зокрема Поль Бонкур, дістало блискучу атестацію московського уряду, висловлену в «Извєстіях». Вирівнювання поріжнень між великодержавами в іспанській справі йде норуч із ліквідацією політичних наслідків етіопської війни. Чого може чекати Москва в цім відношенні від Ліги Націй найкраще показує визнання італійського суверенітету над Етіопією Чехословаччиною, що не дочекалася навіть англійського та французького прикладу. Цей крок чехословацького уряду показує дуже виразно, як низько впали московські політичні акції в Європі.

В справі доконаного англо-італійського порозуміння та франко-італійських пересправ лишається Московщина вірною своїй політичній zasadі — без нас значить проти нас — не тому, що про-

вадить в Європі якусь засадничу політику, а тому, що переконання це показалося справді цілком слушним. В порозумінні між європейськими державами для Московщини просто нема місця. Московська дипломатія остільки втратила голову і нерви, що не в стані зробити доброго вигляду до дуже злої гри. «Известия» і «Правда» не вважають навіть за потрібне заховати люті й обурення московського уряду з приводу заходів «демократичних» держав до порозуміння з «фашистівськими напасниками».

Всі рештки надій покладає тепер московська дипломатія на комуністично-соціалістичну опозицію у Франції та Англії та нечисленні відносно інші москвофільські політичні кола в Парижі. Оскільки Московщина буде підтримувати відомими засобами цю опозицію проти урядів західних держав, це попровадить, з одного боку, до дальшого погіршення відносин між Кремлем та західними державами, а з другого боку, компромітуватиме опозицію, що піддається впливам чужинецьких чинників, та буде ослаблювати її становище. Національно-політична течія зростає без сумніву як у Франції, так і в Англії, і полегшує вирівнювання противенств між ними та Німеччиною й Італією. Що-ж до москвофільських кол Франції та Англії взагалі, на які може зробити де-яке вражіння сучасний старо-московський, асиміляторський курс Сталіна, то на це є лише одна рада: доводити систематично і при кожній нагоді, що збройні сили Московщини нічого не варті наслідком незламного опору поневолених націй ССР, що невпинно зростає. Популяризуючи цей факт в Європі, українські національно-політичні чинники робитимуть велику прислугу справі порозуміння між великими державами, а тим самим і українській справі.

Політичні події в Європі та Азії, на тлі яких відбувається вирівнювання противенств великодержав, тако-ж і паніка, яку викликає це в Москві, доводять яскраво, що порозуміння між обома групами держав відбувається в напрямі протикомуністичнім, себ-то властиво протимосковським.

Що цей стан міждержавних відносин розуміють міродайні політичні кола як в Лондоні, так і в Парижі, доводить найкраще та обставина, що при англо-італійських та при франко-італійських пересправах не було згадок про Московщину навіть в пресі дотичних держав, хоч дуже недавно ще, на конференції в Ніоні з ССР числилися ще, як з державою, що, володіючи північним побережжям Чорного моря, може мати інтереси і в Середземнім морі. Але від осені минулого року багато де-чого змінилось і в Іспанії, і на Балкані, і в Туреччині, і то зовсім не на користь Московщини.

Порозуміваючись з Італією знають дуже добре дотичні політичні кола і в Лондоні, і в Парижі, що при наявності берлінсько-римської вісі порозуміння з Римом може бути тривким лише при осягненні порозуміння з Берліном. Отже цілком зрозуміло, що поважніші англійські та французькі часописи обговорюють можливість пакту чотирьох держав. Але ще більше зрозуміло, що

італійські газети, які стоять близько до автора ідеї пакту чотирьох, уважають його, так мовити, перестарілим, вказуючи на те, що утворення такого пакту викликало б до нього опозицію деяких інших держав; тому ці газети говорять про порозуміння між великодержавами, що лишалось-би відкритим для Польщі та кількох менших держав європейського сходу. Очевидно, мало-б би на увазі і національну Іспанію по остаточнім скінченні громадянської війни.

Де-які часописи пишуть, що в Європі розпочалась нова доба, і мають, очевидно, слушність. Початок її не лишиться, розуміється, без впливу і на перебіг національної боротьби поневолених націй ССРСР проти Московщини. Ми, українці, та сподіваємося тако-ж що й інші поневолені Москвою нації, не розраховуємо ані на те, що хтось нас звільнить, ані на те, що наше визволення прийде наслідком самого непереможного розвитку подій, хоч ми повинні числитися і з цими об'єктивними чинниками. Але наслідом двадцятилітньої боротьби проти Москви, ми зробилися чинником в політичній житті Європи більшим, ніж то назагал думають.

Коли боротьба поневолених націй проти Москви допровадила до такого ослаблення ССРСР, що його слушно трактує «*Journal de Genève*» як «*quantité n gligeable*», то це є доказом тако-ж і того, що ці нації можуть поважно скріпити й протимосковські сили Європи. Чим менше згадують в Європі про московський уряд, тим більше виникає заінтересовання націями, що проти нього провадять боротьбу.

Але й ми повинні йти назустріч цьому заінтересованню.

М. Данько

ПЛАСТОВЕ СВЯТО МОРЯ В ЛІОНІ

Ті пластуни, що приготовляються на морі віддати Україні свою службу, достойно й гідно відзначили свято Українського моря цього року, коли минуло двадцять літ з того часу, як Чорноморська воєнна флота стала українською, піднявши українські національні прапори. Перший Морський Гурток у Ліоні це свято задумав зробити ширшим і запросив на нього й українське громадянство Ліону й околиць.

В суботу, 30 квітня, — на другий день пам'ятної дати 29 квітня 1918 року, коли Україна стала мати свою морську збройну силу, — точно в призначену для свята годину, о год. 7 вечера, у великій кімнаті, де зібралися пластуни й їх гості, роздалася для пластунів команда їх провідника — «Струнко!». І Пластуни, в одностроях і вишикувані в ряд, заспівали пластовий гімн, яким свято й відкрилося.

Першим звернувся до пластунів їх руководитель у Ліоні, навчитель української школи, п.Ю. Янушкевич:

— Пластуни! Сьогодні ви святкуєте день, який відзначається в історії нашої визвольної боротьби, як один із щасливих і багатьох днів...

І п. Янушкевич в коротких рисах, розгорнувши мапу України, розповів пластунам про значіння для України Чорного моря та про подію, що сталася 29 квітня 1918 року, коли на тому морі був запанував знову, після довгої перерви, український народ. П. Янушкевич так закінчив свою промову:

— Ми віримо в поновне воскресіння нашої Батьківщини разом з нашим Українським морем, на якому буде знову пишатися наша національна флота під нашими національними прапорами, і на якому знову буде лунаати українська слава!

— Слава! Слава! — роздалось у відповідь на це з боку пластунів і гостей.

Другим з черги промовляв до пластунів провідник Гуртка Петро Прилуцький:

— На нашому святі 22 січня голова Пласту у Франції інженер Нечай відзначив наш Гурток, іменуючи його Чорноморським. Тому й наші завдання стали значно ширшими. Крім звичайної пластової науки, яку ми проходили до того часу, нам треба тепер проходити і науку морську. Те-ж і до наших пластових свят мусимо додати ще свята, якими будемо відзначати визначні українські морські події.

Сьогодні ми святкуємо свято Українського моря, в двадцяті роковини визначної події, коли бувша російська Чорноморська флота підняла українські прапори і приєдналась до наших національних змагань в боротьбі за визволення нашої Батьківщини. Ця подія трапилася 29 квітня 1918 року.

Коли ми тепер носимо почесну назву Чорноморців, то мусимо в майбутньому її виправдати. Тому першою нашою думкою тепер мусить бути думка: про набуття знання, якого нам бракує. При нашій добрій волі і при розумінні завдань, які стоять перед нами, ми це подужаємо. Ми молоді, у нас є багато сил і часу нам те-ж вистачить.

Не будемо брати прикладу з тих, що не миряться між собою. Ми, пластуни, будемо триматися наших пластових законів і вже одне це дасть нам змогу забувати наші непорозуміння, а чим більше ми будемо спаяні до купи, тим більшу міць будемо з себе уявляти і тим скоріше станемо гідними носити назву «Чорноморців».

Святкуючи сьогодні свято Українського моря, я хочу проголосити гучне «слава» тим, що підняли на Чорноморській флоті наші прапори 29 квітня 1918 року і стали до боротьби за нашу незалежність. Ми, українці пластуни, мусимо продовжувати цю боротьбу, щоб у майбутньому вибороти кращу долю для нашої Батьківщини. Але для цього мусимо в згоді та єдності працювати та набувати знання, і коли ми це подолаємо, то лише тоді принесемо користь нашій Батьківщині!»

Наповнюється радістю серце од такої промови юнака, ще майже дитини. З надією великою могли б ми всі дивитися на наше майбутнє, коли б Пласт у нас охопив усю нашу молодь, в якому б вона з юних літ загорілась любов'ю до свого й незгасимою жадобою праці для України, боротьби за її ліпшу долю, її щастя й великості.

Після провідника Гуртка слово взяв присутній представник громадянства п. Павло Гусак, який, поздоровивши пластунів із великим українським святом, побажав їм, щоб вони вирости на лицарів України, нагадав

їм, що вони муситимуть продовжувати боротьбу своїх батьків, щоб вибороти кращу долю Батьківщині, а тому мусять багато й добре вчитися. Далі п. Гусак освітлив ще пластунам подію 29 квітня 1918 року.

Знову роздається команда провідника Гуртка — «Струнко!». Пластуни співають національний гімн, який підхоплюють і присутні старші.

Офіційну частину свята закінчено.

Пластуни потім влаштували на засоби із своєї гурткової скарбниці шклянку кави з бісквітами, на яку запросили й нечисленних присутніх старших. Запросив на це свято Гурток усіх українців Ліону й околиць, а прийшло лише... чотири особи: крім навчителя п. Ю. Янушкевича, був ще п. П. Гусак з дружиною та п. Науменко. В де-яких організаціях наших на той самий вечір, коли пластуни влаштовували таке велике українське свято, призначено було якусь доповідь... Кожна організація, розуміється, вільна розпоряджатися своїми вечерами, як вона вважає за потрібне. Але треба подумати над тим, як це відбивається в душах молоді, коли вона бачить, що їх батьки не шанують визначних подій із нашої історії.

Після кави Гурток закінчив свято пластовою працею. Відбулося ще навчання, під час якого пластуни написали з нагоди свята, і всі підписали, привіт провідникові Пласту у Франції інж. С. Нечасві.

Почалося все це в Ліоні з того, що до пластового табору минулого року Українська Громада вислала одного хлопця. Сьогодні це — провідник ліонського пластового гуртка. Хочеться вірити, що це мале зауваження послужить імпульсом для нашого громадянства у зборі необхідних засобів для влаштування пластових таборів цього літа, і що всі прийдуть з пожертвами до Пластової Референтури на табори та що всі куплять пластові марки й листівки, що тепер вийшли і які продаються на користь таборного фонду.

Богдан

З МІЖНАРОДНЬОГО ЖИТТЯ

— У Лізі Націй.

На дев'яте число місяця травня призначено нараду Найвищої Ради Ліги Націй, а після того, як звичайно, — загальні збори самої Ліги. Як то вже стало традицією женецької інституції, порядок денний наради переобтяжено різного роду дрібнішими справами, які чи то стало й безнадійно перебувають на тому порядку й до дискусії не доходять, чи то таких, що до неї приходять, але одкладаються, чи зрештою таких, що дискутуються й бувають вирішені, бо в них немає нічого такого, що когось би дражило, що варто було б пильнішої уваги. Над усім отим можна було б і не спинятися, можна було б ту нараду і зовсім обминати в огляді, коли б на її порядку денному, крім вказаних, не було ще двох справ, які справді важливі, бо можуть в той чи інший спосіб одбитись на цілому комплексі європейських міжнародних взаємин.

Вони такі. Перша з них — це пропозиція британського уряду, щоб Ліга Націй зварила міжнародні наслідки, зв'язані з тим, що італіо-етіопська війна скінчилась повною перемогою Італії та перетворенням Етіопії в італійську колоніальну імперію. А друга справа — це пропозиція іспанської республіканської влади припинити політику невтручання до іспанських справ, заборонить яку-будь допомогу урядові ген. Франка, бо то «повстанці», «уряд незаконний», а натомість їм, владі «законній», допомогти

матеріялом і людьми, аби вона могла того генерала перемогти й знищити. Як поставляться до тих двох справ у Женеві ?

Перша справа, в якій під загальними виразами наявно приховане бажання остаточно замиритися з воєнними надбаннями Італії та визнати за королем італійським його друге, нове титуло імператора етіопського, — мабуть таки буде вирішена позитивно. Бо-ж пропозиція про це вносить ніхто інший, як Англія, тоб-то та сама держава, що свого часу була ініціаторкою словутніх проти-італійських санкцій, які італійцям пошкодили не так уже багато, але англійцям, а за ними французам— Середній Європі і т. д. наробили досить лиха, бо причинилися вони до створення отої самої загрозливої їм осі Берлін-Рим і того самого потрібного антикомуністичного пакту, а зрештою — уможливили Германії й її злуку з Австрією. Як це буде — инша річ, але в Лізі Націй Англія завжди проводить те, що їй там хочеться зробити. Коли потрібні їй були санкції, знайшлися і формули й помішники, знайдуться й тепер. Як і тоді, так, здається, й зараз це будуть делегації так званої Малої Антанти, бо вже й Чехословаччина урочисто визнала нового етіопського імператора, зробивши це раніше, ніж щось про те сказала та сама Ліга Націй. А формули, явна річ, не бракуватиме, — не дурно-ж генеральний секретарь Ліги конферує в цей час у Лондоні, в Парижі, а може й ще де-інде.

Атім, без трагікомічних епізодів ця справа в Лізі Націй мабуть таки не обійдеться. По-перше, той самий етіопський імператор, що його титуло Мусоліні передав королеві італійському, не вмер і не загинув, і від свого титула не відмовляється. Більше за те, він ще й на сьогодні являється дійсним, формальним членом Ліги Націй, і, як полають у пресі, для поборювання англійської пропозиції висилає до Женеви свою делегацію, в правах своїх рівну з делегаціями всіх інших держав, членів Ліги. Не виключено й те, що він сам з'явиться в палаці Ліги, як на те має право та як це він уже раз і зробив. Не говоримо, — з яким серцем, — але з яким обличчям мають слухати його самого чи членів його делегації члени Ліги Націй, що з них більшість фактично й юридично визнали вже другого етіопського короля.

Це одна сторона справи, так мовити, почуттєва, наті якою, трохи м же поморщившись, переходять у площині міжнародних взаємин впрост до порядку денного, та й годі. Але є ще й друга сторона, — становище де-яких держав, членів Ліги, яким загрожують, коли не такі самі, то аналогічні з етіопськими можливості. Коли справа дійде до загальних зборів Ліги, де потрібна одногласність, як будуть голосувати, скажім, Чехословаччина, Іспанія, СССР та де-хто інший ? Чехословаччина, що правда, вже зазначила своє становище, бо, як вказано вище, вже визнала нового етіопського імператора. Що-ж до Іспанії, то тяжко вгадати, на яку стане її делегація в Женеві. Голосувати за Італію вона не може, бо їй здається, що це може стати для неї неприємним прецедентом в її боротьбі з ген. Франком. Голосувати проти так само їй тяжко, бо ходить про пропозицію Англії, а не когось іншого. А, крім того, на порядку денному стоїть ще й питання, внесенє нею самою, а для нього треба таки не драгувати членів Ліги, а навпаки — шукати підтримки в них. Мабуть таки Іспанська делегація в цьому випадку зробить те, що в інших випадках робили південно-американські делегації та де-які й інші, а саме, робили вигляд, що спізнялися на засідання. А може й якусь иншу форму придумують — вона сама, чи хтось добрий до неї.

В зовсім особливому становищі опинився що-до цієї справи СССР. Голосувати проти італійців — це для нього річ наявна і можна сказати — святий обов'язок, бо-ж то ніхто інший, як «закляті фашисти», а до того й члени антикомуністичного блоку. Так воно на початках і пішло до преси з Москви : тов. Літвінов, мовляв, зірве в Женеві британську пропозицію. Але далі заговорили інакше. Все воно, мовляв, так, але зараз, після закінченої англо-італійської згоди, йде справа про пакт чотирьох великих держав, що до нього й СССР дуже б охоче пристав, бо це б його, принаймні в Європі, надовго забезпечило, та до якого тягнуть совітських

людей їх європейські союзники. Випадає так, що не можна виступати ні проти Англії, ні проти Італії, а навпаки — треба їм погодити. Напевно ці, а не інші мотиви вплинули на те, що, як повідомляють з Москви, совіти ніби вже вирішили голосувати в Женеві так, як то буде робити й Франція, тоб-то за британську пропозицію, якої б форми вона там не набрала. Поступовання ніби високо дипломатичне, але коли придивитись до нього ближче, дуже наївне й зле об'єднане. Франції тим совіти може й догодять, але чи вплине це в якийсь спосіб на британське, чи особливо італійське до них ставлення? Англії на таку дрібницю не вловиш, а що-до Італії, то вона такого роду факт безперечно обчислить, як ще одну нову ознаку совітського страху перед міжнародним майбутнім та перед внутрішньою їх сучасністю. Так уже цю московську чутку обчислила й європейська преса, навіть і та, що була до совітів прихильна ще вчора. Говорять : — Зле мабуть таки в Москві справи зстоять, коли совіти йдуть уже самі на таке пониження свого престижу закордоном...

Така перша справа в Лізі Націй. Друга, чисто іспанська, дрібніша. Бажання «республіканської» іспанської влади зрушити невтручання й дістати собі допомогу — не нове, вже ставилося в Лізі Націй і було нею не вирішене, а переслане до Лондонського невтручального комітету, де в паперах начеб-то й потопилося. Можна з певністю припускати, що й на цей раз доля того бажання буде та сама, бо другого рішення зараз, коли ген. Франко наближається до кінця своєї перемоги, вже й бути не може. А все-ж Лізі Націй, — коли не всій, то де який частині її, — при обговоренні цього питання доведеться й прс серце забувати, і обличчя рятувати, бо-ж в салі її засідань будуть присутні й китайці, — може навіть і вони говорити будуть....

Так стоять справи в Лізі Націй, такі речі доводиться їй одбувати. Мабуть таки краще було б і для тих справ, і для самої Ліги, коли б вона впрост перестала збиратися, а не творила з себе трагікомічного спектаклю перед світом.

Observer

« ЮВІЛЕЙ » НОВІТНЬОЇ МАЛОРОСІЙЩИНИ

I

На весну року 1918-го перед українською національно-державницькою справою відкривалися нарешті дуже сприятливі перспективи. Територія України була звільнена від кривавої большевицької навали, національна свідомість мас надзвичайно зросла, молода Держава Українська стала нарешті суб'єктом міжнародних відносин завдяки договору приязни з Центральними Державами. Здавалося, що існували тоді всі передумови, щоб створити сильну національну армію, рєзбудувати культурне й господарче життя нації та взагалі покласти настільки міцні фундаменти під будову держави, що всякі майбутні напади ворогів були б їй нестрашними. Але, на жаль, всьому цьому не дано було здійснитися. 29-го квітня сталася подія, що завдала тяжкий удар молодій національній Українській Державі, знищила фактично відразу її незалежність і мала катастрофальні наслідки на майбутнє, прочищаючи шлях сьогодняшній московсько-большевицькій тиранії на Україні. Був це ганебний замах на українську самостійність ворожого московського підпілля та їх спільників яничарів-«малоросів», що використали хвилеве ослаблення українських національних елементів після тільки що пережитих страхіть большевицького наїзду та при не зовсім вивиснених відносинах з головним командуванням перебуваючих тоді на Україні німецько-австрійських військ. Був це державний переворот генерала «свити его императорскаго величества» Павла Скоропадського.

Оголосивши себе «гетьманом всієї України», ген. Скоропадський мав усі можливості, як це було сказано вище, працювати для добра Україн-

ської Держави. Правда, його поява на українській політичній сцені мала всі ознаки узурпаторства, але кожний узурпатор, що хоче узаконити своє становище, мусить з найбільшою увагою ставитися до своєї держави, щоб приєднати собі симпатії народу. Такого наміру очевидно не мав Скоропадський, бо інтереси України і її народу були для нього зовсім байдужими.

Сьогоднішні оборонці «гетьмана» складають вину за москвофільську політику ген. Скоропадського на українське суспільство, яке, мовляв, не підтримало цього останнього і тим пхнуло його в обійми москвинів. Історична правда виглядає зовсім інакше. «Пхати в обійми москвинів» генерала Скоропадського не приходилося, бо він з тих «обіймів» сам від початку до кінця не виходив. Що-ж до українського суспільства, то воно робило всі можливі заходи, щоб урятувати загроженому українську державність, ідучи і на співпрацю із Скоропадським, але все то було надаремно.

Правда, українське суспільство у своїй переважній більшості поставилося з великим застереженням до нового «правителя» України. Мало воно до того повні підстави, якими були як і особа самого Скоропадського, так і спосіб захоплення ним державної влади. Ген. Скоропадський, що належав до петербурзької двірської «знаті» і в бічній лінії походив од зрадника Гетьмана Мазепи, «проклятого Іуди, що не стоїть за Україну, й москалі її розоряють», був типовим представником тодішнього малоросійського дворянства. Української мови не знав, з українським національним рухом не мав нічого спільного і ставився до нього вороже, як до «соціалістичного». Українізацію свого корпусу (що так розрекламували пізніше його прихильники) виконав він, як це описує у своїх спогадах ген. Денікин, на наказ російського командування, щоб схоронити його безздатність на славу «русского оружия» в війні з Німеччиною. Не менше темною була його роль і як «організатора» Вільного Козацтва, де він був чисто декоративною фігурою і яке, зрештою, не відіграло жадної ролі в українському національному житті. Проте ці персональні моменти не були все-ж рішачими: може-ж дійсно людина російських переконань стати якимсь чудом українцем... Головною річчю був сам перебіг перевороту та чинники, що його влаштували. Фізичними, так би мовити, виконавцями настановлення «гетьмана» були нашвидко зорганізовані відділи московських офіцерів, втікачів од большевиків із Московщини, а ініціатором і наказодавцем—московсько-жидівська організація поміщиків, фабрикантів і фінансистів «Протофіс». Була, натурально, і комедія виборів, влаштованих російською організацією «земельныхъ собственниковъ», що не мала, безперечно, жадного права на репрезентування хоч би частини українського народу. Присутність невеликої кількості спантелених українських хліборобів, що після «виборів» із здивуванням приходили питатися до будинку Центральної Ради, що властиво сталося, не міняло сути справи. Не мали тако-ж значіння і кількості осіб з оточення «гетьмана», що повбирали старі козацькі убрання, носили пишні козацькі вуса і може й дійсно робили собі якісь ілюзії що-до особи «його ясновельможности». В дійсності всім було ясно, що ген. Скоропадський з'явився, як ставленик темних московсько-малоросійських сил, узурпувавши не тільки державну владу, але й стародавній титул українських гетьманів.

Не дивлячись на це все, українське суспільство, репрезентоване більшістю тодішніх політичних партій, навіть соціалістичних, рахуючись із доконаним фактом і бажаючи, власне, рятувати рештки національних здобутків, пішло на співпрацю з ген. Скоропадським, вимагаючи лише зміни його москвофільської політики й московського оточення. Перший крок до порозуміння було вже зроблено кілька днів по перевороті, а пізніше без ліку було всяких меморіялів, домагань, протестів і т. д. з боку різних українських інституцій, зокрема від Національного Союзу. Все це залишилося «гелосом вопіючого в пустелі», і лише раз призначено на кілька тижнів кількох українських міністрів на другорядні ресорти, очевидно, щоб трохи зацяткати неспокійних і небезпечних «хохлів». І

яким глумом і нахабством звучить сьогоднішній аргумент «гетьманців», ніби українське суспільство не мало успіху тому, що зголося «запізно». По-перше, це не відповідає дійсності, бо перша делегація української міжпартійної наради зголося вже 3-го травня. По-друге, невже-ж для українського патріота, як би таким був ген. Скоропадський, може бути «запізно» працювати із своїм народом для добра своєї держави?

Але цього мало. Бо, крім згаданих «опозиційних» партій, були окремі особи і навіть партії правого напрямку, що без застереження готові були стати опорою ген. Скоропадського, дурачи себе на початку надією, що він є дійсно справжнім «гетьманом всієї України» *). Була можливість призначити прем'єром Міхновського. В кожному разі, серед українців не брак було людей, яких ген. Скоропадський міг покликати до співпраці. Але нічого подібного не сталося.

Ген. Скоропадський, даючи різні «обітниця» українцям, щоб приспати їх чуйність, гокликав до влади людей, які або були відомими україно-жерами, або в найліпшому випадку ставилися до української справи цілком байдуже. (Тепер «скоропадчики» козирять українськими прізвищами де-кого з міністрів-малоросів, що мало б бути доказом українського характеру влади Скоропадського. Але цей «аргумент» є просто глумом, бо в такому разі треба уважати за українців усіх тих нечисленних ренеґатів-малоросів, яких, на жаль, так багато видала наша нація). Ці люди відразу приступили до «роботи», себ-то до здійснення свого підступного й ганебного плану супроти України. Цей план сьогодні для нікого не є таємницею: створити з України базу для відновлення, по поваленні большевизму, великої царської Росії, до якої, як складова частина, мала знову увійти «Малоросія». Найяскравіший вислів цим негідним замірам «українського уряду» дав сам «гетьман» Скоропадський, коли він не раз говорив своїм інтимним московським приятелем, що його найголовнішим завданням є скласти Україну «къ ногамъ его императорскаго величества». (Ці приятелі зробили потім Скоропадському кепську прислугу, оголошуючи ті його запевнення в мемуарах, яких, між-іншим, ніколи не наважився спростувати цей останній).

Нема нічого дивного, що ген. Скоропадський відразу по узурпуванні влади не скасував формально самостійності Української Держави. По-перше, цю державу саме визнали союзні Центральні Держави і напевно не бажали собі її зникнення. По-друге, українці уявляли собою таки не аби-яку силу, з якою будь-що-будь треба було рахуватися і не доходити до крайностей. Тому прийнято іншу тактику, а саме піддурити «дурних хохлів». Отже, формально залишилася Українська Держава, українську мову оголошено урядовою, на чолі держави стояв «гетьман» (були-ж, мовляв, усія гетьмани, від Брюховецького починаючи й Іваном Скоропадським кінчаючи!), українцям уряджено з ласки і десть на задвірках кілька культурно-наукових інституцій, де-кого з українців призначено навіть

*) Такою була партія «Хліборобів-Демократів», що пізніше гостро поборювала уряд «гетьмана» і кращі члени якої і тепер не мають, натурально, нічого спільного з ген. Скоропадським. Із спогадів видатного члена цієї партії, Віктора Андрієвського, довідуємося, що Міхновський був автором надзвичай гострого меморандуму проти Скоропадського до французів, а другий лідер «Хліборобів-Демократів», Володимир Шемет (не Сергій!), «не перебірвав у висловах на його адресу. Повторити їх, на жаль, не можу, бо в літературній мові їх уживати не прийнято».

Авторів, що мають дати свої статті на річницю смерті бл. пам. С. П-тлори, просять надіслати їх до Редакції не пізніше 15 травня.

на високі урядові посади *). Але одночасно з тим розпочалися переслідування і нищення всього українського, що збільшувалися з кожним місяцем «гетьманського» панування і дійшли до свого кульмінаційного пункту після проголошення Скоропадським славнозвісної «грамоти» про федерацію з Московщиною. Це була справжня вакханалія розпаношеної московської реакції, що мстилася на «мятежнихъ хохлахъ», які посміли думати про відірвання «Юго-Западнаго края» від «матушки Росії».

Богдан Войнарович

(Далі буде)

*) З перебування дуже невеличкої, зрештою, кількості свідомих українців на посольських чи інших посадах, сучасні прихильники генерала роблять великий «козирь». Але, повторюємо, Скоропадський робив це з тактичних мотивів; спеціально що-до посольських становищ, то ходило тут про затримання сякої-такої пристойності супроти союзних держав. Що-ж до самих українців, то йшли вони здебільшого з уповноваження українського суспільства, щоб рятувати хоч те, що ще можна було врятувати. Коли-ж ходять про підрядні становища, то їх займали українці, стиснувши зуби, просто тому, що треба було заробляти на життя (були-ж українці на державній службі і за Миколи II).

Але все це не має значіння. Бо ніхто з українців не займав становищ, де рішалася доля держави. Справжня, рішаюча політика робилася найгіршими україножерами.

Правління і мешканці Української Станиці в Каліші, склавши пожертву на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі, вітають всіх земляків своїх радісним і повним надії ХРИСТОС ВОСКРЕС ! Віримо, як в Правду Божу, що прийде час, коли ми, українці, озброєні надією й мечем, привітаємо брат брата цього Дня на Воскресшій Україні : Христос Воскрес ! Ще не вмерла Україна !

УЖЕ ВИПШОВ 7-й ЗБІРНИК

« ЗА ДЕРЖАВНІСТЬ »

орган Українського Воєнно-Історичного Товариства

Головний редактор полковник М. Садовський

7-й збірник містить твори таких авторів :

ген. А. Пузицького, підполк. Т. Омельченка, полк. О. Вишнівського, д-ра М. Антоновича, ген. О. Удовиченка, Ю. Науменка, д-ра ген. М. Галина, інж. підполк. А. Марущенко-Богданівського, П. Сулятицького, гр. М. Тишкевича й Петра Зленка.

256 стор. друку великого формату на добрім папері та 42 стор. ілюстрацій (78 шт.) на крейдяному папері.

Ціна разом із пересилкою 8.00 зол.; для членів Товариства і сталих абонентів — 6.50 зол.

Збірники 3, 4 і 5 — по 6.00 зол., 6-й — 7.00 зол. Збірники 1 і 2, за повним вичерпанням, мають бути перевидані: 2-й — другим і 1-й третім накладом; збірник 8-й вийде 1. VI. 1938 року. Збірники «За Державність» — це слава історія наша, писана кров'ю війська українського.

Адреса Товариства й Редакції:

Warszawa 22, ul. Opaczewska 54, m. 15, plk. M. Sadowśkyj.

ХРОНІКА

З Великої України

— Весняна сівба та антирелігійна пропаганда. Як видно, лагідна відозва московських сатрапів на Україні до українського селянства не ділає все-ж так швидко, як того вимагає вчасна весна на Україні. Селянство зволікає. Посів і врожай під загрозою. І 24 березня відділ пропаганди та агітації «українського» радіо-комітету надає через київську радіостанцію подратовану бесіду на тему: «Боротьба за врожай і завдання антирелігійної пропаганди».

«Боротьба з релігією не є самоціллю, тільки засобом. Цей засіб треба нав'язати з іншими в боротьбі за досягнення цілі. Тепер відбувається боротьба за врожай. Тому і антирелігійну пропаганду треба пов'язати з боротьбою за врожай...

«Релігія держить ціпко значні маси трудящих. Вона і тепер вселяє в маси трудящих непевність, невіру в свої власні сили. Звертає їх очі на незвідане небо. У нас погода може завдати ще не мало труднощів. В 1936 році було посушливе літо, але це було і літо чудес соціалістичного хліборобства, бо стаханівці і безбожники не спасували перед посухою. А люди кинулись до попів, служили молебні.

«Завданням антирелігійної пропаганди є: на живих конкретних випадках показати силу праці, науки, техніки.

«Церковники агітують проти сівозмінів, а за трипілля. Трипілля це від Бога, кажуть, як Тройця. Вони замість потруєння насіння — водою його кроплять, замість агрономичних вимог церковники приносять святці.

«Ці всі дикунські звичаї завдають великої шкоди врожаю. Тому антирелігійникам пробудити охоту до науки і техніки.

«Крім того, релігійні свята, святкові і посьвяткові прогули зривають кампанії і працю. Тепер прогули завдають шкоди всім колгоспам, а святкові розгули, непробудне п'янство, призводять потім до хуліганства, бійки, різанини і вбивства.

«Цьому всьому треба протиставити соціалістичну працю і відпочинок.

«В дні свят особливо зручно провадити тако-ж і контр-революційну агітацію, а бійки і вбивства використовують для терору проти соціалістичних працівників.

«Попи і сектанти стають шпигунами. Церковники у свої бесіди залучають бандитів, есерів, меншевиків і бухаринських та буржуазно-націоналістичних покидьків. Потрібно вміло викривати ворогів у всякій масі. Успіх антирелігійної пропаганди повинен виявлятися у відмовленні від релігійних забобонів і звичаїв».

Трошки побуту і взаємин населення з владою в «щасливій країні» подано не зле.

— Релігія і верховний світ. Про те, що «релігія ще цупко тримає» українське селянство, свідчить і той факт, що вибори до верховного совіту СССР було призначено на 12. XII 1937 р. з мотивів, що «12. XII є неділя, вихідний день для селянства». Вихідний день індивідуалізований по містах, заводах і фабриках, існує лише для урядовців і робітників, безпосереднє залежних від безбожної влади. Але селянин з цього боку менше дошкульний. Він святкує ще старі свята. Тому і вибори до верховного совіту УССР, термін яких ще не усталений, те-ж напевно припаде на якусь неділю в травні або червні місяці с. р.

Для цього майбутнього «парламенту» України в Києві «в центрі

міста, поруч з будівлею ЦВК УССР будується сесійна сальа верховного совіту УССР. Будівля має бути завершена до «21 роковин жовтня». До 10 липня с. р. має бути закінчена сальа і прилеглі до неї приміщення з тим, щоб перша сесія верховного совіту УССР засідала в новозбудованій сесійній сальі. Мозаїчні роботи виконує лєнінградський проф. Фролов» («Вісті» 15. III 1938 і 23. III 38).

— «Щасливе й радісне життя». «Останнім часом населення Дніпропетровська п'є каламутну жовту воду, огидну на смак і дуже неприємну на запах. Справа в тім, що з 1 січня с. р. наркомгосп УССР з відомих тільки йому міркувань зменшив постачання Дніпропетровську коагулянту, річовини необхідної для очищення води» («Вісті» 21. III. 38 р.).

К. Косіор, заступник наркома лісової промисловости УССР признається, що наркомат не виконав плану 1937 р., хоч були ніби всі можливості виконати план. Він твердить, що до такого ганебного стану українську лісову промисловість doprowadили вороги народу, що пробралися на керівну роботу в наркоматі і трєстах («Вісті» 21. III. 1938).

«Вісті» з 20 березня містять статтю заступника наркома фінансів УССР К. Полякова про шгатно-кошгорисну дисципліну, в якій він скаржиться, що «за далеко неповними даними лише по 6 областях рєспубліки (всього тепер Україна має 12 областей + так зв. Молдавська автономна сов. рєспубліка) перевитрати кошторисів по адміністраційно-управлінських витратах становлять в 1937 р. 11.460.000 карбованців. Загалом-же таких перевитрат є на десятки мільйонів карбованців. На всякі хитрощі іноді йдуть нерівняки де-яких установ, обходячи державні закони».

Піредова «Вістей» з 22 березня аляємує те-ж, що «величезні кошти державного і місцевих бюджетів громадсько не контролюються. Тому є факти крадіжок, зловживань, витрат не за призначен-

ням. Совітські й фінансові органи не боряться за фінансово-бюджетну дисципліну, потурають зловживанням».

А передова «Вістей» з 23 березня пише, що неவிжиті розтрати великих сум з совітської торгівлі, яка на Україні рік-у-рік — і державна, і кооперативна, — не задовольняють потреб трудящих, особливо на городину. В совторгівлі на Україні засіли вороги народу. Шахрай, що обдурює споживача, продають йому крам по підвищених цінах та обважують його. А окремі продавці та завідувачі склепів сприяють спекуляції. прихвбуючи крам від покупців».

— «Щаслива мати і дитина». Совітська прєса особливо старано розхвалює піклування і турботи совітської владі про жінку взагалі, а особливо про жінку-матір і про дитину. Корєспондент «Правди» на Київщині Лільченко пише в своїй газеті з 20 березня таке під заголовком «Нечутливе відношення до члена партії»: «Чи має право жінка, член партії, бути люблячою і відданою матір'ю?». І відповідає: «Це недоречне запитання, бо в постанові ЦК ВКП(б) до міжнародного комуністичного жіночого дня сказано, що «виховання дітей, нашого майбутнього, — це одна з важливіших завдань жінки». І без сумніву, що ця вказівка партії стосується перше за все комуністки, передової жінки соціалістичної батьківщини. Тому, нікому в нашій країні не дозволяється порушувати права матері». Однак... «Член партії з 1926 р., Надія Мирошніченко має двоє дітей — семи літ і десяти місяців. Старший хлопчик тяжко захворів. Мати де-кільки днів не виходила на працю, одержавши, згідно існуючих законів, лист в лічниці, щоб доглядати хворого... Замість товариського відношення до себе співробітників, її звільнили «за прогул». Мирошніченко звернулася до київського міському, де вона працювала інструктором протягом 2-х літ. Мирошніченкову все-ж звільнили. Вже два тижні комуністка Мирошніченкова ходить без праці. Чоловік

її, те-ж член партії, навіть член парткомун своєї установи». Коли так діється на «квітучій Україні» з матерями комуністками, то чого-ж там ліпшого сподіватися для мільйонів матерів і дітей не комуністів?

У Франції

3 життя Укр. Бібліотеки імені С. Петлюри в Парижі

— Замість велико-дніх візитів та привітань пожертви на Бібліотеку склали: М. Бутевич (Париж) — 25 фр., Іл. Батрак з Крезо — 10 фр., п. Дячук з Крезо — 10 фр., Соз. Кремінь (Франція) — 10 фр., Українська Громада в Шалеті — 25 фр.

Через представника Бібліотеки в Польщі п. І. Липовецького поступило від: генерал-хорунжого В. Куша — 5 зол., п. Гл. Лазаревського — 2 зол., та єпископа Полікарпа — 5 зол.

— За місяць квітень надійшли такі пожертви (крім пожертв з нагоди великодніх свят): Через представника Бібліотеки в Польщі п. І. Липовецького від п. О. Калюжного з Ковеля — 5 зол. — збірка в церкві в день свята 22 січня, Відділу УЦК в Гайнівці — 4 зол., Відділу УЦК в Ченстохові — Комітет дитячої ялинки — 5 зол.; од філії Військ. Т-ва у Греноблї, збірка на лист ч. 857, — 68 фр., Уряду УНР — 850 фр., Української Національної Ради в Бельгії — 54 фр., пані Монсо (французжанка) — 10 фр.

За той-же час одержано пожертви книгами та іншими річима від: проф. О. Лотоцького (Варшава) — 1 кн., С. Кравченка з Бразилії — 1 газ., В-ва «Рідне Слово» (Львів) — 1 кн., Є. Онацького (Рим) — 2 газ., Є. Бачинського (Женева) — 1 кн. й 1 ч. газети, Гл. Лазаревського (Варшава) — 1 кн., Гн. Гаврилка (Париж) — 1 кн., Є. Онацького — 1 кн., Ред. журналу «Будучність» (Канада) — 1 кн., Ред. «Тризуба» — 5 кн., Відділу УЦК в Лодзі — пакет з таборовими виданнями

(через п. Липовецького), Івана Гонти-Литвиненка із Страсбургу — пропагандні листки, В-ва «Укр. Бібліотека» у Львові — 2 кн., В-ва «Сільський Господар» (Львів — 4 кн., п. Біоле (француз) — рідкі видання франц. мовою про українську справу — 100 чч. журналів, п. Лазаренка (Париж) — 2 кн., п. П. Кастаньє — 18 чч. журналів. В-ва «Світ Дитини» — 1 кн., ген. В. Сікевича (Торонто) — 1 кн., Д-ра М. Антоновича (Німеччина) — 2 кн., проф. О. Шульгина (Париж) — 1 кн., Укр. Громади в Шанхаї — 2 світлин, В-ва «Торбан» (Львів) — 4 зш. нот, Волин. Дух. Консисторії — 1 кн., В-ва «Самоосвіта» — 1 кн., В-ця І. Тиктора — 1 зшиток, Місії УНР у Франції — 1 мапа, 3 світлин, 28 листівок і 1 кн., Наук. Інституту в Варшаві — 1 кн., В-ва «Вістника» у Львові — 1 кн.,

Всім жертводавцям та прихильникам Рада Бібліотеки складає свою глибоку подяку.

В Чехословаччині

— Дім Музею Визвольної Боротьби України в Празі. 16 березня с. р. Управа Т-ва «Музей Визвольної Боротьби України» купила у п. Марії Гавельцової ґрунт в розмірі 285 кв. м. з кам'яним 3-хповерховим домом за умовленою ціну 230.000 кор. чеських, включаючи в цю суму гіпотечний борг в сумі 95.000 кор. Дім знаходиться на Горимировій вулиці, ч. 6 (інвентарне ч. 1007, кадастрове ч. 371), на південній стороні Праги, в «Нуслях», біля Вишеграду, від центру Праги 20 хвилин їзди трамваєм. Місцевість висока, здорова й не густо забудована. Дім займає площу в 173,65 кв. м., решта вільної площі — під двором і садочком. В підземній частині дому 8 склепів, які будуть частково перероблені в складовище Музею; в партері, 1-му й 2-му поверхах мається по 4-5 покоїв, по 2-3 кухні, комори й клозети, разом в домі є 21 pokій різних розмірів. Дім збудовано р. 1896, але будова знаходиться в доброму стані, потребує тільки звичайного

ремонту та пофарбовання фасаду. Застраховано дім в 150.000 кор. Дім приносить 16.400 кор. валового доходу, частина якого, в сумі 4.100 кор., за 2-е півріччя вже вступила до скарбниці Т-ва.

На домі є борг Празькій Мійській Заложні, забезпечений гіпотекою, в сумі 95.000 кор. з 5 7/8 відс. річних без амортизації, на строк без виповіди до 1941 року.

При купівлі дому було перейнято борг в сумі 95.000 кор., власниці дому заплачено готівкою 135.000 кор., видатки переведу власности на Т-во винесуть приблизно 23.000 кор. (10 відс. ціни дому). Таким чином, купівля дому обійдеться в 158.000 кор. готівкою, крім гіпотечного боргу.

В домі є 11 квартирантів, вони мають звільнити помешкання 1-14 липня с. р. Протягом літа буде переведено ремонт та адаптації в домі, а в-осени почнеться перевозка й інсталяція Музею у власному домі. Тоді-ж одбудеться посвячен-

ня дому й урочисте відкриття Музею.

П л а с т о в а К а с а

фр.

Для закладення початкового фонду Пластової Каси Перший Морський Гурток у Ліоні вніс ... 70.—

Інж. С. Нечай,—із закликом до всіх членів Спілки Українських Інженерів у Франції та до своїх товаришів по студіях в Чехословаччині дати свої пожертви, — вніс... 100.—

Редакція «Тризуба» 100.—

Інж. А. Зубенко з Праги . 25.—

Разом у Пластовій Касі .. 295.—

Всім ласковим жертводавцям Пласт складає сердечну подяку.
Скоб !

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

й читальня при ній (41, rue de la Tour d'Auvergne, P a r i s 9)
відкрита в середу й четвер — 6-9 г., суботу — 4-8 і в неділю — 2-6.

При Бібліотеці Музеї С. Петлюри

В читальні 90 органів преси — журналів, газет, бюлетенів з різних країн, де живуть українці.

Книжки видаються додому. За читання 5 фр. у місяць (за одну книгу) і 25 фр. безпеки.

Коштом читача висилаються книги тако-ж і на провінцію.

Редакція і адміністрація : 41, rue de La Tour d'Auvergne. Paris 9
Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагує — Комітет Адміністратор : Іл. Коєнню

Le Gérant : M-me Perdrizet

Imprimerie L. BERESNIAK. 12, Rue Lagrange. Paris (5).